

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2
Hirdetések díjszabás szerint.	

Kriticizmusz — cinizmusz.

Bocsánat a „magyaros“ címért. Pályázatot hirdetek rá, ha akadna boldogabb halandó, mint én s a gondolatot, amit ez a két szó kifejez, magyarosabb köntösbe öltöztetné. Mert ez a gondolat már sok ideje a lelkemben sir és nyögdécsel, míg most kifejezésre jut több rendbeli intelmek és kritikák nyomán. Nem vagyok valami öreg pap, de már egy keserű gondolat egészen felitette lelkemet, ahogy szűkebb egyházi életünket szemlélem. Szóval és írásban érkeznek a jó tanácsok, hogyan kellene lapunkat elevenné s vonzóvá tenni. Jaj, bennünk annyi készség volna erre! Csak az a baj, hogy mikor a nívaut emelni szeretnők, mikor mások szellemi tőkét e lap hasábjain gyümölcsöztetni kívánók, a szellemi tőke gyümölcsei helyett csupán kritikát és kritikát kapunk. Az „önérzetes“ írók, mikor írni kellene, hallgatnak. A „lumen“-ek véka alá rejtik ragyogó világosságukat. A „szakértők“ csendben vannak. Hanem kritikát, azt adnak bőven. És ha vannak jóhiszemű, együgyű jámbor lelkek, akik

előveszik a kétírást, míg a farizeusok fölemelt fővel, csukott erszénnyel mennek el a gazofülakion mellett, akkor zúg a kritika vészharagja s elemi erővel csap le a vakmerőre, ki gyenge tollalval a munkatársi munkára mer vállalkozni. S minthogy sem mások, sem — legkevésbé jómagam — nem vittük olyan magas nívaura szellemi tőkénket, hogy egymagunk írjunk tele egy lapot, közöljük azt, amit kapunk, jobb hiányában. Kétségtelen tény: egy lap nem arra való, hogy ott szellemi tornagyakorlatokat végezzon az, ki még nem tudja tollát mesterien forgatni. Kétségtelen dolog, hogy az olvasó közönség többet vár tőlünk. De azt süsse ki valaki, hogyha mi gyengébb erőktől nyerünk támogatást s a szellemi tökeülláradosoktól csupán kritikát, akkor hogyan szerkesszünk magasröptű, emelkedett tartalmú lapot? Különböző kétségbevonom a szellemi tőkét ott, ahol csak meddő kritika születik a magasan hordott főben. Apelles csizmadiaja s a Lánchíd inasgyereke is tudtak kritizálni. Ahhoz nem kell valami nagy szellemi talentum. Produktív munkát, produktív segítséget kérünk! Mindent lekriti-

zálni, ahhoz a cinizmusz is elég. Ez a szellemi tulajdonság pedig nem termelő erő, hanem csak sorvasztó hatalom. Próbálják csak meg azok a „jóakarató“ kritikások, ha igazán olyan okosok, adjanak két kritika helyett egy dolgozatot. Biztosítom, hogy akkor a lapot nem kell majd mesterséges gépezettel emelni „nívaura“, mert emelkedni fog önmagában önmagától. Egyházmegyei lap volna, vagy más. Nos, nem szégyen, hogy csak ilyen alacsony fokot mutatja szellemi munkánk érverését? Annyit mondhatok, hogy ez a szégyen nem a lenézett, kicsiny kaliberű munkásokra, hanem a magas röptű kritikásokra hárul. Mert aki kicsiből is ad, amennyit adhat, az mindig értékesebb munkás, mint aki a sokat „elmenvea, földbe ássa“ és lustalkodván, kritizál. Ugyan, mi lenne az irodalomból, ha minden században egy író mellé száz kritikus teremne? Fölfalnak szegényt elevenen, mindenestül.

Végre-valahára szükséges volt ezeket elmondani. Mert azok, akik nem hiúságból, hanem az ügynek fenséges célszolgálatában adják oda igénytelen szellemi

T Á R C A.

Fürdői levél — hazuról.

5 órakor indultunk tovább. Karánsebestől kezd az út érdekessé, a vidék változatosabbá válni. Minden kanyarulatnál szebb és szebb panoráma tárult elénk, alagutak, a mélységben tovarohanó sebes folyó, erdőkoszorúta hegy-lánca tövében sárguló kaszálók, egyszer csak megpillantjuk a Szarkó hegység hófedte csúcsait, mely gyönyörű keretét képezte e szép képeknek. Míg gyönyörködve szemléltük, nem gondoltuk, hogy pár hét múlva az a ragyogó szűztiszta hó, mint szennyes áradat fogja elmosni a szegény földműves népnek nem csak ez évi reményét, hanem a ringó kalászok helyét emberi és állati hullakkal ellepni. Mert a veszedelmet a felhőszakadás által hirtelen megindított hóolvadás fokozta. De félre ti szomorú emlékek, hisz most még a legjobb hangulatban közeledünk Herkules felé, hova 9 órákor — elég sűrűn permetező esőben — legnagyobb meglepetésünkre, dideregve s a szó szoros értelmében lehűtve érkezünk.

Egy szállodában ideiglenesen elhelyezkedve, hirtelen rendbe szedve magunkat, férjem hagyományos szokásának hódolva, megtettük első utunkat a — tr a f i k b a —, onnan betértünk a szintén elmaradhatatlan és szükség szerint mindent pótoló „egy pohár sörre“ a Cursalonba, hol rögtön élveztük a híres fürdő egyik legkellemesebb benyomását. Fény, ragyogás mindenfelé, maga a Cursalon egyik nevezetessége Herkulesnek, úgy berendezés, mint építészeti szempontból tekintve; különösen a mennyezet művészi s egészen a legkényesebb igényeket is kielégítő.

A katonazene 9—11 óráig szól s akinek kedve van — s egészsége van — az táncol, tehát minden este bál.

Reggel, ébredés után azonnal ablakhoz siettem s valóban a meglepetés „ah“ kiáltása hagyta el ajkamat. Nahát — nem csalódtam, sőt várakozásomat föllülta a természet e vadregényes szépsége. Gyorsan öltözködtünk, hogy mihamarabb tekintsük át az egészséget, a láthatár ugyanis szűk, de annál többet nyújt. Égig erő — legkülönfelebb alakú szikla hegy-lánca, alatta erdő, fölötté erdő, fenn több juh, bükk, lent fenyő, a Cerna zúgása tölti

be a levegőt, szilaj, rakoncátlan folyása osztja ketfelé a fürdőt. Nagyon mélyen szalad tova, 15, néhol 20—22 mtr magas kőfal között, sziklás medrében hirtelen eséssel. Ez okozza a nagy zúgást. Herkules szűk völgyben fekszik oly magas sziklak között, hogy csak 7 óra felé pillantjuk meg a nap első sugarát, addig csak világosság van. E szokatlan tüneményt — ha az idő engedte, mindig gyönyörrel élveztem — lesve, hol jelentik meg az első napsugár és hány percek, mert nem mindig ugyanegy helyen és egy időben, mintha bujoslító játszott volna velem. Hogy is lehetett ez? Bizonyára ki is nevetett a jó öreg nap engem bohó aszsonyot, ki órával kezembem figyeltem, sokszor felnevetve hangosan, ha reászedett. Ő maga csak 9 óra felé emelkedett nagy méltóságosan mikor már javában jöttek-mentek a bebukolt alakok. A kik már megfordultak Herkulesen és gyógyulás céljából keresték fel, azokat meglehetett ismerni a „bundáról“, mit melegen ajánlok a betegeknek. Akik először voltak itt, szintén felismerhetők voltak, mert azok magukra szedtek velünkkel együtt mindent s nagy-szerűen festettek. A víz ugyanis kénes, 36—39° Celz. lesz rendelve, sőt 40—42 ig is felmegy s

produktumaikat, nem türhetik ezt a logikakerülő kritikizmust s nem egy szent ügy munkáishoz, hanem a meghasonlott lelkekhez illő cinizmust. Lehet, hogy eleve találnak ezek az igazság biztos tudatában kimondott szavak, lehet, hogy nem.

Ahol eleve találnak, ne ellenszögölést, hanem őszinte belátást és gyümölcsöző munkát váltsanak ki. Ahol pedig nem találnak eleve — hála Istennek. De egy bizonyos. Hogyha tovább is így futunk azon a circulus vitiosuson, melyen így szól a kritikus a lapnak: légy jobb — s a lap így felel, és jogosan: — tégy jobbá, akkor hagyjunk föl minden hiába való fáradsággal. És ha éppen mégis azt szeretnők, hogy egyházmegyéinknek lapja legyen, hozassunk Pestről néhány „fürgé izraelita” atyánkfíat, mert az pénzért elevebb lapot fog előteremteni, mint a jobb sorsra érdemes ügy kis tőkés munkatársai — cinikus kritika kíséretében.

Bíró Ferenc.

Jegyzetek a hitoktatói kurzus alkalmából.

Múltkor cikkemben már sejtettem olvasóimmal, hogy f. évi kurzusunk, jollehet nagyon gondosan volt rendezve, amiért dícséret és elismerés illeti az előkészítőit, mégis egyik-másik tekintetben hiányosnak is találtattam. Olyan hiányok voltak azonban azok, amelyek a kurzus sikereitől semmit le nem vontak, amelyeken még mindig lehet segíteni.

Igy pl. nem alkotta megbeszélés tárgyát a **leányok oktatásának és nevelésének igen-igen fontos kérdése.** Pedig növekedéseinknek szinte a fele a női nemből telik ki.

rettenetesen izaszt, tehát beburkolózva kell hazamenni; bizony buda hiányában úgy nézünk ki, mi valami mumiák, azzal a különbséggel, hogy arcunk izzott.

Feltűnt, hogy roppant sok a földmives nép és a szegény osztályhoz tartozó beteg, kiváncsi voltam micsoda segélyt élvezhetnek ezek? Vagy saját költségükön, hogy bírják ki e fölötte drágának híresztelt fürdőt? Megnyertem rá a meglepő feleletet. Egy napon hosszabb sétát téve, egyszerre csak egy nagy épület hátrésze bukkan elő, a sziklára úgy építve, hogy elől egy emeletes, hátul azonban az ablakon csak lehajolva nézhettünk be s látnak sorjában, fehér pokrócokkal letakart ágyakat. Persze előre kerülve az udvar is emeleten volt, bemelegünk, hát itt vannak szép számban a mi fürdővendégeink! Rögtön kérdézősködni kezünk, bevezetnek a szobákba — rettenetes illat árad felénk, — megelegedtünk a bepillantással, a konyhában négy nagy takaréktűzhely a közepén, hogy kőrs-körül főzhessenek és megtudjuk, hogy ez a „Gränzenhaus” s ezen kívül még kettő van. A nép maga pedig a Gränizerék, magyarul: granyicsárok. No ebből sem sokat ért az ember, hát megmondom meg magyarabbul: határőrök és Karánsebestől lefelé, illetve a hegyekbe felfelé 90 község élvezi e páratlan kedvezményt. Itt nyerneik ők szabad lakást, 20 fillérért fürdőt, ingyen orvost s a mi valóban szép kedvezmény, a Cursalonban a karzaton is megjelenhetnek, élvezik a zenét, mindazon szórakozással, mit a Cursalon nyújt.

Hogy aztán mit őriznek ők tulajdonképp,

Krisztus egyházának és papjainak tehát ezek nevelésével is kötelessége foglalkozni. Nem tartom helyesnek azon elvet, mely a leányok gondozását, azaz oktatását és nevelését csupán az apácák és világi tanítónők teendői közé sorozza. Egyrészt ez lehetetlen is s jelen körülményeink között, mikor nevelésük a mi kezünkbe is lehetne téve, ezzel a kérdéssel is tisztában kell lennünk. Annál is inkább kell e dolgot tanulmányozni, és pedig lelkiismeretesen és komolyan, mert nagyon kényes, nagyon fontos és sok tapasztalatot és emberismereteket követel megoldása. Ezekre nézve ügyszólvá semmi felvilágosítást sem nyertünk a kurzuson. Nem is gondoltak rá. Egy hozzászólás révén azonban kiletásba helyezte az elnök úr, hogy a jövő kurzus már behatóan fogja tárgyalni a leánynevelés kérdését is. Hát addig csak gyűjtjük a tapasztalatokat, igyekezzünk e tekintetben helyzetünket, hivatásunkat komolyan és nagy egyszerűséggel betölteni.

Kurzusunknak egyéb hiányai már inkább technikaiak voltak. Még így is csak relative. Azért többről nem is szólok. Pl. hogy sok volt naponta négy előadás, stb.

Inkább egyéb megjegyzéseket legyen szabad megköszönnöm, melyek szintén a kurzussal kapcsolatban jutottak eszembe.

Közmondásos igazság, hogy „ordo est anima rerum” s az is való igaz, hogy a tervszerű munka sokkal jobb, könnyebb és biztosabb. Valljuk be, hogy a hitoktatás terén úgy rend mind tervszerűség tekintetében még sok kívánivaló van. De erről már előljáróink és felettes hatóságaink is tehetnek. Sőt talán éppen nekik kellene valamit tenniük. Van ugyan a „Tanításterv és Utasítások”-ban főpásztori rendelet, mely kötelezi a hitoktatót arra, hogy **részlegesen a tervét** évről-évre illetékes főespereséhez áttekintés és jóváhagyás végett beterjessze, de hol kéri azt be? Tőlem a volt kezdőorbai főesperes úr megkívánta s jelenlegi igazgatóm is megköveteli. Ez is a rendje. Valóban lehetlennék tartom részletes lecke-terv nélkül az ered-

zet ők maguk sem tudják, mert annyi a határon a finác, meg a csendőr, hogy bizony nekik semmi őrizni való sem marad, hát amint ők is mondják, e diszes elnevezés örökségképp szállott rájuk, én azt hiszem eskis ezt őrzik. — Van ezenkívül egy „Szegényház” is, hol külön osztályban nyolc férfi és nyolc nőnek van helye s az ország bármely részéből folyamodhatnak szegény betegek, ezek mindent ingyen élveznek és fejenként 50 fl. kapnak naponta élelemre, meg a látogatóktól is részesülnek némi adományban. A humanitás tehát elég szépen nyilvánul Herkulesen, vajha több fürdőhelyen is gondolnának a szegény nyomortakra!

Van egy igen szép, újonnan épült vagy talán renovált (?) gör. kel. kápolna, és van egy régi, a fürdővendégeknek 1/4-ed részét sem befogadó elég szegényes róm. kath. kápolna, ennek azonban egész külön a sziklán épült szép új tornya!

Szt. mise naponta, aminek igen megörvendtünk s amit valóban szintén más fürdőhelyekre is szivemből óhajtok. A harangozó és sekrestyés teendőit egy öreg néni látja el s büszkén mondja el mindazoknak, kik vele beszéde erednek, hogy holdogult Erzsébet királynéknak az élbe állított nyolc asszony közül őt választotta ki szolgálatára itt időzése alatt.

Még egy nevezetessége van Herkulesnek. (Nem úgy értem, hogy az öreg néni az egyik!)

Mikor az út — szép időben érkezik — vagy este sötétre megy, az út mindkét oldalán a fák között sok apró fény tündöklök, nem le-

ményes és tervszerű hitoktatást. De újra kérdem, hol kéri ezt a hitoktatót? S ha kéri is, hol ellenőrzik? Hogy rend és tervszerűség tekintetében még sok kívánivalóval hagy hátra hitoktatásunk. annak talán legfőbb oka: a kellő, szeretetteljes és okos ellenőrzés hiánya. Nem árt erről az illetékes tényezőknél gondolkozniok és valamit tenniök. Hogyan értem en ezt az ellenőrzést, itt nem fejtegethetem, mert hosszúra nyúlva dolgoztam. Talán máskor. Annyit máris jelezhetek, hogy ellenőrzőknek nemcsak az egyhm. tanfelügyelőket értem, hanem másokat is, kiket e célra a püspök ad hoc megbízna.

Másik megjegyzésem. Jól tudjuk, hogy nekora erő, hatalom van a szövetkezésben, a tömeges együttműködésben. Miért nem lehet ezt nekünk is gyakorolnunk? Emlékszem és most is örömmel gondolok a kezdi-orbai espereskerületi hitoktatói gyűlésre. Nem lehetne-e ezeket minden espereskerületben meghonosítani? Ez a körülmény is kényseritene, hogy a nevelés fontos kérdésével lehetőleg foglalkozzunk. Mennyi rosszakaratú vádtól és lesajnálástól kimélnők meg magunkat és magát a hittanítás szentügyét.

Nem erőltetem a dolgot, de igazán nem tartom hiábavalónak és haszonnélkülnek egy egyházmegyei hitoktatói kurzus rendezését sem. Speciális viszonyaink közepette mennyi megszéli valónk volna! De felünk egymástól, gyaknadunk egymásra, leszöljük, kicsinyeljük egymás munkáját, úgy hogy sajnos, közmondássá vált a mi széthuzásunk. Sőt igen sok eredményt lehet attól is várni, ha oly helyeken, hol több hitoktató működik, egyszer-mászor összejönnek és holmi keblü ügyeket megbeszélnek. Persze ehhez különös megértés, szeretet és ügybuzgóság kívánatik. Nincs nemesebb cselekedet, mint egymást lelkesíteni, buzdítani, oktatni. Ha azonban ily módon nem sikerül a hitoktatás fontos ügyét felkarolni, akkor legalább e lap hasábjain ne resteljük kifejezésre juttatni gondolatainkat, terveinket, esetleg aggályainkat. Azért is felké-

het kívenni mi az? Hirtelen valami tüzijátékna, majd valami villámcsikráknak véljük, nem tudunk elteni a gyönyörrel, mind több és több ragyogás, végre közéjük megyünk, egyet felfogunk s ime: a szt. János bogárkák milliárdjai!

Sehol ennyit látni nem lehet, mindenkit csodálatba ejt!

Ennek ellenében nincs képviselő az a bizonyos fürgé barátságos kis fekete, művészi ug-rásokat produkáló — az emberekhez igen ragaszkodó (bognárnak mondjam vagy feregnek, igazán nem tudom) b...-vel kezdődik, a...-val végződik, mondjuk állatának (hisz egy-egy oly kedves, hogy e becézést megérdemli.) Tehát ezt ott nem láttam, illetve nem tapasztaltam, ügylátszik szervezete nem bírja ki a kény. Jaj és még valamit nem tőr ám viszont a kén! Okulásul — a „szép” olvasóknak elárulom. Semmi pudert — hajfőst — vagy szépítőszert! Itt lehet meggyőződni ezek ártalmas voltáról, higany tartalmáról. Ha valaki puderezve bemeleg a fürdőbe, úgy jön ki mint egy szerezreen, vagy legalább kéményspró, de leglegalább, mint egy lokomotív fűtő.

Egy aranyhajú szőke szépséggel történt éppen az idén, hogy bement szőken, arany haján megtört a napsugár s oh fátum, mikor kijön s tükörbe pillant, ijedten sikolt fel, oda a ragyogó haj, ime barnán kerül ki! Már az a kén is, milyen igazságtalan, nem tudja inkább a fehér hajnak visszaadni eredeti szinét? Így legalább hasznos dolgot cselekedne s hagyná meg a fiatalságnak is kedvtelését!

(Folytatjuk.)

rem kedves olvasóimat, különösen a hitoktatással foglalkozókat, ne sajnálják az időt, szóljanak hozzá ezekhez a felvetett gondolatokhoz.

b. j.

A néptanítók kívánságai.

Mivel celom minél szélesebb körben mozgatni az ügyet, több napi- és hetilapban publikálta a hazai tanítók egyetemes óhajait, mert úgy láttam, hogy minden tanító elégedetlen egyes sérelmek miatt, de megszólalni — a nyilvánosság előtt — nem akarnak.

A sok hüübő helyett, rátértek egyenesen — statistice, minden frázis nélkül, száraz objektivitással — a mi sérelmeinkre, melyek röviden a következők:

a) A legutóbbi fizetésrendezésnél a vált 700 frt kezdés helyett csak 500-at kaptunk, amely az államiaknál is csak az 1200-ig emelkedhetik, 30 év után (faluhelyt). Rossz indoklás, hogy „a tanár tovább tanul négy évvel...“ stb. Igen ám, de a tanító csak 21 éves korában lesz nyugdíjintézet tag, s így mitsem ér négy évvel korábbi végzettsége. Azonkívül egy osztatlan iskola tanítója (ilyen a legtöbb) heti minimális 37 órán át tanít, és pedig 32 órán át a mindennapos, 5 órán át az ismételő iskolában; szemben a tanár csekély számú tanítási óráival. Azonban még sokféle szereplést megkívánnak... Nem is említem, mindenki mosolyogva gondol erre a megkívánt ezermesterségre...

Külömben is egy magyar néptanító, ha eredményesen akar működni, kell ott álljon fizetés tekintetében, ahol más falusi tisztviselők (természetesen nem a kisbíró, meg a dobost értem!), hogy súlya és tekintélye legyen, amire — bárki mit beszél! — elsősorban az urias dotálás ad kellő alapot.

b) Az állami iskoláknál a hittanítás honoráriumát, ha egy pap v. tanító legalább 30 évig oktatott, mért nem számítják a nyugdíjhoz, a kongruához — örökös en?

c) Az összes hazai tanítóknak sérelmes az eddigi nyugdíjtörvény, mely 40 évi szolgálatot követel, hogy valaki teljes nyugdíjat kaphasson. No, hiszen! Heti 37 órával 40 éven át tanítani, az abc-vel vesződni, a falusi iskola poros levegőjét szívni... Aztán kegyesen: p a x!... Mhétsz penzióba! — A tanár csak 30 évig tanít, s teljes nyugdíjat kap; heti 20—25 órák után, 4—5000 koronákat. Bocsanat! Megérdemlik; de velünk is bánjanak méltányosabban!

d) Most specialiter a felekezeti kollégák sérelmeiről szólnak.

1. A lex-Apponyi sem segít azon a rettenetes állapotban, hogy a kántori fizetést a tanítóknak a káninót, s ezen az alapon egészíti ki az állam a fizetést a törvényes minimumra. Vagyis a kántor, mint ilyen, ingyen dolgozik. Hát ez megint nem járja. Ha János olyan derék ember, hogy a lábaival fuvót nyom, a kezével aközben kalapál, csak többet kérdelem, mint egy hétköznapi fuvónyómó?!...

2. Mért nem egyenlő a felekezeti tanítók fizetése az államiakéval? Az az állami tanító talán magasabb képzettségű, — több munkát végez? Korántsem. Tehát magyar néptanító és magyar néptanító fizetése közt különbség nem lehet.

Ébredjétek, tanítók! Mozogjatok! Követeljük — jellegkülömbőség nélkül, összesen — hogy:

a) Legyen a kezdő fizetés 700 forint, azaz 1400 korona. És lakás v. lakásbér. Végző fokozat: 3000 kor.

b) A hitoktatói díj fizetés természetével birjon.

c) A teljes nyugdíjhoz szükséges évek száma szállíttassék le 30-ra! (Nyugdíjrevízió!)

d) A kántori fizetés tekintetében a tanítóknak, s az államsegély ezen kívül számítassék mint kiegészítőpótlék. — S legyen a hazában minden tanítónak egyenlő a fizetése és fizetésemelkedése, mert a magyar kultúrának egyenlő munkásai. Ezzel szemben biztosíttassék széles hazában az általános magyar tanítási nyelv!!

Földes Zoltán.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tolla és pénzünkkel az egyházmelegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetelen lapunkat.

H I R E K.

— **Hátrálékos előfizetőinket kérjük, hogy tartozásukat kiegyenlíteni szíveskedjenek!**

Kiadóhivatal.

— **A státustitkári állás.** Bochkor Mihályban az erdélyi Státus egy meglepően szolid és példásan szorgalmas munkását veszíti el. Tekintettel a titkári állás fontosságára, azt hisszük, hogy az Igazgatótanács legközelebbi ülésében a Státus jól felfogott érdekében intézkedik Bochkor Mihály utódjának személyét illetőleg. Nem szolgálna javunkra, ha Igazgatótanácsunk alaposabb megfontolás nélkül fajt accompli elé állítaná az őszi státusgyűlést. Az erdélyi katolikusok szervezete elvárhatja, hogy a státustitkári állást nem fogják tehetetlen emberek életbiztosítására felhasználni s a hatalmas protektoroknak lesz annyi izlésük, hogy nem fognak nepotizmust üzni.

— **Új templom.** Befejezéséhez közeledik a borszéki templomépítés. Erdély e gyöngyében sok századon át hirdeti majd Isten dicsőségét s Istenhez emeli a hívő szíveket. Magaslapon áll a templom, urálja a völgyet s stilszerű alakja gyönyörködteti már most is az alant elhaladókat. Régi vágya teljesedik mind a hitközségnek, mind a furdó közönségnek. Az erd. r. kath. Státus s a vallásalap áldozatkészsége jobb helyre nem fordíthatja az 50000 kor. adományt, melyből oly impozáns és külsőleg-belsőleg oly gyönyörű templom épült. A templomot szeptemberben szentelik fel. F. hó 6-án

benedikálta T a m á s i prelatus-kanonok a templom új harangjait s megzendültek azok, hirdetvén Isten dicsőségét, de egyszersmind a katolicizmus örökös hatalmát is, mely a teremtés e remek völgyében minden invázió ellenére örökké uralkodni fog a hívő szívekben.

— **Tanítóból — minorita.** György Miklós magyarzsáki kántortanító, aki ez állásban már hat év óta működik, engedve hivatásának, főlvetette magát a Minorita szerzetesrend növendékpapjai közé; a rend főnöke a marosvásárhelyi rendházhoz osztotta be tanulmányai továbbfolytatása végett. A tehetséges, buzgó vallásos és költői lelkületű tanító eddig is valóságos papja volt mint világi férfi a magyarzsáki filiális hitközség kath. híveinek példás életével; hat évi működését a tanító és tudományos önképzése jellemzik; kiérdemelte úgy felebbvalói, mint a hitközség és tanítványai nagyrabecsülését, tiszteletét és mindnyájának szeretete kísérő a zárda falai közé. Hiszük, hogy az ifjú tanítóban a Minorita szerzetesrend egy kiváló rendtársat, illetve növendéket nyer.

— **Prímícia a bukovinai magyaroknál.** Július 31-én tartotta a bukovinai Andrásfalván első szent. miséjét az ugyanott született neopresbyter Németh Lajos, kit a nagyváradi egyházmegye nevelt és mint absolutus theologust kegyesen haza is bocsátott, hogy a lembergi érsek a bukovinai magyarok számára felszenelje. Az összes bukovinai magyar falvakból összesereglett a magyarság, hogy a ritka ünnepélyen és az új misés áldásában részt vehessen. Számátalan volt a gyónók és áldozók száma. A manuduktori tisztet a helybeli plébános, Wisnievsky Antal végezte, az ünnepi szent. beszédet pedig az ünnepeltnek unokatestvéré, Sebestyén Antal józseffalvi plébános tartotta a papi méltóság nagy és felelősségteljes voltáról és a hívek azon feladatáról, mellyel a papot kötelessége teljesítésében segíthetik. Mise után barátságos lakoma volt Wisnievsky plébánosnál, melyen a primiciáns anyján és testvéreinek kívül vettek az összes jelenlevő papok, t. i. László István istenszentségi plébános, Zólesz András ny. plébános Hadikfalváról, Sebestyén Antal józseffalvi plébános. Később barátságos összejövetel volt a primiciáns szülői házában, melyre a nevezetteknek kívül hivatalosok voltak a bukovinai magyar tanítók és számosan az ünnepelt rokonai és barátai közül. Megjegyzendő, hogy a derék andrásfalvi plébánia 22 év lefolyása alatt már négy papot adott az egyháznak: Wisnievsky Antal helybeli plébános urat, Sebestyén Antal józseffalvi plébánost, P. Varga István budapesti jézustársasági atyát és a mostani újmisést: Németh Lajost. Az ötödiket, Steiner F.-et Isten kiszólította az élők közül, mielőtt az Úr szülőjébe juthatott volna; ennek haláláról két év előtt a „Zászlónk“ szeretettel emlékezett meg.

— **Megint működik a boszú.** Egyik elsőfehérvármegyei községben, Tiborban, a községi bíró bosszuszomjas vérei szíven szurtak, mert választások alkalmával a nemzetiségi jelölt ellen dolgozott és szavazott. Mikor lesz már vége az ilyen választási emlékeknek, a veres boszunak, de meg annak a „szelíd“ nyomásnak is, mely talán lelkületével s révél állítja ellentétbe a

OBERBAUER A. UTOĐA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

„A legjobb hírnévnek orvándó és legregőbb egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára.“

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

hivatalos férfiakat? „Gyümölcsseikről ismeritek meg őket!”

— **Halálozás.** Mint részvétellel értesültünk, özv. lécfalvi Gyárfás Károlyné, váradi és micskei Baranyai Irma folyó évi augusztus hó 5-én életének 48-ik, özevegésének harmadik évében hosszas, kínos szenvedés s a haladók szentségeinek ajtatos felvétele után elhunyt az Urban. Az elhunytban Gyárfás Elemer dr. ügyvéd és lapszerkesztő édesanyját gyászolja.

— **Borromeus sz. Károly ünnepe.** Miniket is közelebről érdeklő hírek érkeznek a nagy és igazi ellenreformator szenté avatásának háromszázados évfordulója alkalmából. Amint külföldi lapok közlik, az őszön Milanóban nagy ünnepségek lesznek, melyeknek végleges időpontját szeptember 1—8. napjaira határozták meg. Ez idő alatt a szentnek készített. A holttestet, mely teljes főpapi ornátusban van, számos drágakő és ékszer díszíti, többnyire fejedelmi ajándékok, közöttük Károly Tivadar bajor választófejedelem gyöngyökkel díszített aranykoronája (Cellini műve, Mária Terézia) 7 arany szívből és 7 smaragdból összeállított értékes keresztje stb. Az ezüst szekrenybe mintegy nyolcezer hegyi kristályal fedett nyílson át teljesen bele lehet tekinteni. A nyolc napos egyházi ünnepségeknek különös érdekességet fog kölcsönözni, hogy az összes szertartásokat a tiszta ambrózianus rítus szerint fogják tartani. Az ünnepségek végén, melyek alatt hitoktatói kurzus is lesz, ünnepi körmenetben viszik vissza a szent tetemeit tartalmazó szekrényt a világhírű dom sírboltjába.

— **A gyulafehérvári önkéntes tűzoltók aliszti vizsgálata és táncestje.** Egy igazán élvezetelt nyújtó delutánról és egy kellemes estről számolunk be. Szombat delután a helyi tűzoltó lakatnaya szokatlan látogatásnak örvendett. Egy fiatal csapat vizsgáját jöttek sokan élvezni s csakugyan élveztek is. Igazán meglepett mindnyájunkat az, amit láthattunk. Pontosságot, gyorsaságot, fegyverzettséget tapasztalhattunk. Egyik gyakorlat a másikat váltotta fel s mind jobban kezdett meggyökerezni a tudat, hogy a fehérvári tűzoltóság nemcsak felveheti a versenyt más nálánál nagyobb tűzoltó egyesülettel. Láttunk tömlő-, gép le- és felszerelést, támadásokat s mindezeket a legnagyobb ügyességgel előadva. Végezetül a megerdemelt csilaghullás következett. Ezen szép delutáni vizsgának vasárnap folytatása volt a Népkerthben, a tűzoltó egyesület táncestje. Delután 5 órákor vonult ki a kis csapat a vizsgalom helyére, ahol a késő éjjeli órákig vig kedélyben tartott a tánc. Nem lehet itt azonban elhallgatni valamit, ami bizony a fehérvári közönségre nézve nem a legkellemesebb. Semmiképen sem lehet megérteni azt, hogy miért húzózik s tüntet a közönség ezen egyesület ellen. Hiába kerestek úri közönséget, csak egy-két asztalnál láttunk, hanem kérges, munkától eldurvult kezű iparos és kézműves embereket helyettük, akik fel tudják fogni s méltányolni tudják ezen emberbaráti intézményt s igyekeznek tehetőségükhöz képest előmozdítani annak jövedő felvirágozását. Vagy talán éppen ez fáj a közönségnek, hogy ilyen emberek voltak ott? Nem mulaszthatjuk azonban el, hogy elismeréssel ne adózzunk az önkéntes tűzoltó egyesület egyik tagjának, ki a vizsgát vezette s megmutatta, mit tehet valaki erős akarattal. Bihary Béla osztályparancsnokról van szó. Rövid ötléte alatt fáradságot nem ismerve munkálkodott s fáradozott, csaknogy a fehérvári

vári tűzoltókat is felemelhesse a többi társaság színe felé. S a szombati vizsga tanuskodik, hogy ezt el is érte. Kívánjuk, hogy meg sok ideig buzgólkodjék a nemes cél érdekében, mert semmi sem marad jutalom nélkül. Mi pedig pártoljuk az egyesületet, mert mindnyájunkat érhet veszély!

A mulatságon felülfizettek: Dr. Demény Henrik, Dr. Adorján Samu, Dr. Roska Miklós, Urbán Gyula, Első magyar általános biztosító társaság, Jónás Adolf, Jónás Gyula, Fuchs Nándor, Dr. László Mihály 10—10 K., Schermann Kálmán 880 K., Tihanyi Antal 7 K., Ungár A. és fia 6 K., Milosevics György, Balló Lajos, Misseibacher J. B., Meisels Lázár, Szekál Ignác, Baumann N. 5—5 K., N. N. 480 K., Jónás L. 4 kor., N. N. 380 kor., Bretter Miksa, Zapogyan Demeter, Első Daniel, Klein Miksa, Bartha Béla, Schlesinger Hermann, Majláth Ferenc 3—3 kor., Papp Károly, Uihazy Béla, Dr. Springer Aladár, Jakab Elek, Nuss Bernát, Márk Mihály, Jónás Mihály, Stern Henrik, Dr. Patitia Rubin, Papp György 2—2 kor., Petrás Ferenc 180 kor., Dr. Kontz Viktor 160 kor., Guaf Lajos 120 kor., Péter István, Dornik Rezső, Körözy László, Bozso Mátás, Baranyai Endre, Sajkó János, Allesz Béla, Gerhardt Peter, Bródi Imre, Aykler hadnagy, Pápiu Viktor, Szentmiklósy András, Kaszar Elemér, Gyulafi Albert 1—1 kor., Mendel Márton, Ávéd Jákó, N. N., Schön Dávid, Szilágyi József, Friedsam György, Dr. László Jenő, Riszner Ödön, Dr. Friedmann Gyula 80—80 fillér.

— **A Kath. Sajtóegyesület bélyegei.** A minden tere próbálkozó egyesület újból egy módot közül velünk, mely által a kath. társadalom segítségét kívánja igénybevenni. Olvasóink szíves figyelmébe és pártfogásába ajánljuk tehát hozzánk intézett alábbi sorait: A szegedi kath. Nagyyülesen hangzott el az az óhajlás, hogy úgy mint más jótékony célú egyesületek, a „Kath. Sajtóegyesület” is készítessen u. n. jótékonyági levelézáró-bélyegeket. Az egyesület vezetősége méltányolván a közönség kívánságát, el is készítette e bélyegeket. A jótékonyági levelézáró-bélyegek egyelőre zöld színben kaphatók a kath. Sajtóegyesület központi irodájánál (Bpest., IV. Ferenciek-tere 7. sz. V. lépcső, I. emelet.) darabonként 5 (öt) fillérért. A minimális mennyiség, amelyet az összeg előzetes beküldése esetén postán bérmentve küldik, 1 (egy) teljes iv, vagyis 30 darab, ára pedig 1 K. 50 fillér.

— **Első Székely Házipari Országos Szövetkezet** cimen a székely nép jövőjére és közgazdasági fejlődésére nézve széles perspektívát nyújtó egyesület alakult Székelyudvarhelyen, melynek célja: A népnek közgazdasági és népesedési fejlődését előmozdítani, a kivándorlástól visszatartani, lakóhelyen munkásságra és takarékoságra szoktatni. E cél elérhetése végett háziipari tanfolyamokat rendez mindenütt, hol megfelelő számú tagok jelentkeznek és a szükséges előmunkálatok befejezést nyertek. A népi ipar ilyen módon való meghonosítását a meglévő tovább fejlesztését Székelyudvarhelyről, mint a szövetkezet székhelyéről — a szervezett vármegyék minden egyes községében levő ügyigazgató támogatásával — intézi. A központ gondoskodik a munkástagok kiképzéséről, teli időszak állandó munkával való ellátásáról, valamint az általuk előállított készmunka értékesítéséről. Munkástagjait 25 évi munkásság után megfelelő nyugdíjban részesíti a nyugdíj-szabályok szerint. Úgy a tanfolyamokhoz, mint a további munkálatokra az anyagokat a szövetkezet adja. A szövetkezet gazdasági munkástagjait csupán télen foglalkoztatja. Kivételt ebben csak azok kiképeznek, akik gazdasági munká-

val egyáltalán nem foglalkoznak. A külföldről hazánkba beözönlő, sok millió értéket tőlünk kivívó ipari készítményeknek kiszéresítésát a szövetkezet szintén feladatának tekinti. Ezt a fenntartásához hasonló módon úgy kívánja megvalósítani, hogy önálló kisiparos tagjait akkor, midőn azoknak munkahiányuk van, — amennyiben iparuk a szövetkezet által felkarolt ipar-mekhez sorozható — munkával ellátja. A szövetkezet alaptökéjének fejlődése arányában rendezti tanfolyamait. Résztvehet és ingyenes kiképzést nyer ezeken vallás és nemzetiségi különbség, valamint nemre való tekintet nélkül mindenki, aki 13 ik évet betöltötte. A tagok gyakorlati oktatást csakis a tanfolyam tárgyát képező iparágból nyerhetnek. A szövetkezet, melynek kifejtett célja mélyen belevág nemcsak a székelység, de az egész nemzet gazdasági életébe, céget és alapszabályait a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknél jegyeztette be. Ingyenes első tanfolyamát ezévi november hó 1-én nyitja meg Székelyudvarhelyen, a szövetkezet székhelyén. Eddig 4000 tagja van, mintegy 50.000 korona jegyzett üzletrezzel és pénztárnoka a postata-kareképzéstár.

— **Jubilenni bélyegek.** A király ez évben tölti be életének nyolcvanadik évfordulóját. A nagyjelentőségű évforduló ünnepeléséből a postaintézmény is kivészi a maga részét olyan formán, hogy levelbélyegek külső alakjának ideiglenes megváltoztatásával fogja jelét adni hődotatának. A levelbélyegeket ugyanis megváltoztatják, úgy, hogy a kereteket megnagyobbítják és úgy az alsó, mint a felső megnagyobbított szegélyekre 1830. illetőleg 1910. évszámokat nyomtatják. A levelbélyeg négy sarka megfelelőleg díszes lesz. A bélyeget először augusztus 8-án bocsátják ki és a bélyegek eladása mindaddig tart, amíg a készlet nem ér véget. A levelbélyegek minden postaküldemény díjazásaképen felhasználhatók és 1910. év végéig maradnak érvényben.

— **Nyugdíjasok veszedelme.** Már a mult év őszén jelezte lapunk, hogy minisztertanács határozattal kimondatott, hogy közpénztárból kétféle javadalmazást senki sem élvezhet. Mind-azok tehát, akik előbbi szolgálatuk vagy működésük alapján nyugdíjat huznak, jelenben pedig, mint közhivatalnokok vagy díjnokok működnek s rendszeres fizetésük van: egyik javadalmazást elvesztik. A m. kir. pénzügyminiszter már bekívánta az összes hivatalfőnököktől a vonatkozó adatokat, ezek e miniszteriumban feldolgoztatnak s most felszólították hivatalfőnökeik útján az ilyen kétszeres javadalmazások, nyilatkozni: nyugdíjukat tartják-e meg, vagy jelen állásukat? Az egyik javadalom megszüntetése iránt azután intézkedni fog a kormány a kir. adóhivatalnoknál.

— **A desi gyümölcs-kiallítás.** A Szolnok-dobokavarmegyei Gazdasági Egyesület által október 2-től 9-ig rendezendő gyümölcs-, szőlő-, konyhakerti-termény-, virágkerteszet- és csöves-tengeri-kiallítás szabályzatát most küldötte szét az egyesület titkársága. A kiállítási tárgyak szeptember 29-től október 1-ig szállítandók be s a bejelentési határidő szeptember 19-ig terjed. A termények után helypénzt nem szednek, ennek ellenében azonban nyilvános árverésen a kiállított gyümölcsöt elárverezik. Bővebb felvilágosítással Szemmary József titkár szolgál.

— **Vége a dobpergesnek.** A hadvezetőség új reformot akar életbeléptetni a katonaságnál. Ez a reform nem valami stratégiai vívmány és nem is igen jelentős, de mégis olyan, amely korszerűsítést akar megszüntetni és pedig azt, hogy a katonák dobszó mellett masirozzanak. Azt tervezzi a hadvezetőség, hogy meg-

szünteti a katonai dobosokat és helyettük is trombitásokat alkalmaz. Minden két dobos helyett két kürtöst. Lesz hát ezután minden kompániának négy trombitása az eddigi kettő helyett, a dob pedig teljesen eltűnik a katonaság életéből. Csak a nagydob marad meg a katonabandában. A kisdob pedig a katonai muzumba kerül.

— **Fegyvergyakorlat kerekpáron.** A honvédekészítő parancsnokok utján már szétküldötték a nem tényleges állománybeli katonák részére a fegyvergyakorlatra szóló behívókat. Egyben a hadkiegészítő parancsnokság megkeverte a szolgálóirohivatalokat, hogy a fegyvergyakorlat alá tartozó legénységet hívja fel, a mennyiben akik a fegyvergyakorlatot kerekpáron hajlandók letölteni, úgy azok névsorát a hadkiegészítő parancsnoksággal közölje. A tartalékos köteles saját kerekpárján bevonulni és a használatért napi 2 korona kárterítést kap.

— **Kisiparos kongresszus.** A Magyarországi Kisiparosok Szövetsége f. é. augusztus hó 20. és 21-én Budapesten kongresszust tart a következő napirenddel: 1. A kisiparosok gazdasági helyzete. 2. Az adótörvény és a hittelügyek fe. Az ipartörvény kisiparos szempontból. 4. A fegyvermunka és a kisipar. 5. A szövetségi termelés és fogyasztás. 6. Kisipari kiállítások és városok. 7. Betegség és nyugdíjgyűjtés. 8. Céltudatos szervezkedés. 9. A sajtó szükségessége és használata. A kongresszus iránt egy a fővárosban, mint a vidéken óriási érdeklődés nyilvánul. A fővárosból 23 egyesület jelentette részvételét, míg a vidékről eddig a következő jelentkezések történtek: Arad, Besztercebánya, Esztergom, Jászberény, Kassa, Kolozsvár, Losonc, Miskolc, Nagyvárad, Pecs, Ráckeve, Resicabánya, Szeged, Szekesfehervár, Szechenyi telep, Újpest. A kongresszusra a Szövetség meghívja a Kereskedelmi és Iparkamarát, az Országos Iparegyesületet, valamint e héten küldöttéggel a Kereskedelmiügyi Kormányzatot is. A Kongresszusra vonatkozólag mindennemű felvilágosítással és értesítéssel készséggel szolgál fenti szövetség: VII., Rottenbiller u. 1. sz.

— **Új szivarok és cigaretták.** A dohányjövédéki igazgatóság új szivarok és cigarettákat fog legközelebb forgalomba hozni. Az új fajtajú szivarokat és cigarettákat karacsonytól kezdve fogják árusítani és valószínű, hogy eddig a jelenlegi sorozat is új árszabályozás alá fog kerülni. A szabályozás következtében mindennek előtt be fogják szüntetni a Rosita-szivarok és a „Király-” és „Duna” cigaretták gyártását és ezeket újakkal fogják pótolni. A „Rosita” helyett egy új formájú szivar foglalja el, amely hosszabb és vékonyabb lesz, mint a trabukó és amely „Cigarillo” néven fogja csalogatni a dohánnyal embereket. Azonban lesz egy új Virginiója is, amely tizenkét centiméter hosszú lesz és a „Virginióza” nevet kapja. A cigarettáknál a legfontosabb újítás az lesz, hogy a „Princesa” cigaretták nem lesz többé spacialitás, hanem minden dohánytözsében fogják árusítani. A „Király” és „Duna” cigaretták helyett pótló új formákat még nem állapították meg.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Státusi főgimnáziumaink értesítői.

I.

Erdélyi katolikus státusunknak szinte legfőbb kincsét képezi a hét katolikus főgimnázium. Hatalmas erkölcsi erőt képviselnek ezek az intézetek úgy a jelenben, mint főképp a jövőben. Hogy magyar hazánkban mennyire érvényesül majd a keresztény katolikus szellem, az mindenesetre első sorban függ katolikus intézeteink nevelői munkájától, mert nagyrészt ezen iskolákból kerül ki a jövő társadalmának katolikus vezető intelligenciája.

Ezért is egész Erdély katolikusainak feltétlenül érdeklődéssel és odaadó alázatossággal kellene kísérniük ezen intézeteknek vallásos és hazafias működését meg kulturális tevékenységét. Ezt az általánosabb érdeklődést azonban, úgy látszik, mintha sajnosan nélkülözniük kellene. A katolikus társadalomnak nagy része úgy tekint itt az iskolára, mintha az nem is lenne az övé. Legalább ezt az állapotot tünteti föl az értesítőkben a helyi társadalomnak erkölcsi és anyagi támogatásának a merlege.

Nagyobb és jelentősebb alapítványokat, jutalmi díjakat, az intézetek fölszerelésének, főleg könyvtárainak és szertárainak juttatott adományokat alig találunk az értesítőkben. Honnan van a helyi társadalomnak, vagy még inkább az iskolák volt növendékeinek ez a merev hidegsége, az alázatosságnak a hiánya intézeteinkkel szemben? Valami hibának kell itt mégis lennie, hogy a helyi társadalom nincs eleven kapcsolatban az iskolával. A kellő érintkezésnek a kiáltó hiányára mi itt csak rámutatunk és bátorodunk felhívni erre a nem egészséges tünetre az iskolák vezetőinek szives figyelmét, s kérjük, gondolkozzanak rajta, hátha meglelik az okát.

Státusi főgimnáziumainknak ami kulturális viszonyaink között itt Erdélyben sokkalta terjedelmesebb és többoldalú a hivatásuk, mint hazánk más középiskoláinak. Egy részük más ajkú honfitársaink lakta vidékén a magyarságnak erős vára, mindegyikük a tudományosságunk tevékeny műhelye, ahonnan az őszinte vallás-erkölcsi meggyőződés meg az erős hazafias szellem az egész környék nemzedékeire kiárad.

Fejlődésük az újabb időkben rohamos léptekkel halad előre. A jövő iskolai évben a kolozsvári főgimnázium kivételével mindegyikük új monumentális palotában kap elhelyezést. De nemcsak az intézetek külseje változott meg, de nagy a haladás azok korszerű fölszerelésében is, úgy, hogy e tekintetben az ország bármely iskolájával kiállják a versenyt. A didaktikának és a methodikának minden kipróbált vívmányát vetekedve értékesíteni törekednek, úgy, hogy az oktatásnak és főképp a nevelésnek a módjával és eredményével a megkívántató nivót elérik, sőt némelyek jóval meg is haladják.

Mindezekről tanulságos képet nyújtanak státusi főgimnáziumaink mult évi értesítői, ame-

lyeknek értékes adatait a következőkben áttekinteni és összegezni igyekszünk.

Hagyományos jó szokás az értesítőt valami emlékeztető közleménnyel, vagy hasznos értekezéssel bevezetni. Itt ott ezekben a program-értekezésekben téves túlhajtások történtek, amidőn az írók mintegy szemök előtt tévesztették azt a különös célt, amelyért ezeket a közleményeket írni kellene. Néhol nagyszabású felsőbb mennyiségű levelezéseket közöltek, másutt meg a legmesszebb menő filológiai akribiával tárgyaltak igen szubtilis nyelvészeti kérdéseket. Ezek is mind szép és olykor talán értékes dolgok, csak nem a középiskolai értesítőbe valók, és pedig azért, mert éppen azoknál, akik számára az értesítőt tulajdonképp szerkesztik, nem érvényesülhetnek. Az ilyen cikkeknek ott a helyük a különböző szakfolyóiratokban.

Értesítőinkbe főképp olyan közlemények valók, amelyek a tanulóknak és az iskola közönségének ismeret bővíthetik, rájuk oktatólag, nemestőlég, fölemelőleg hatnak. Az egyes tudományokban, az iskolai életben számtalan ilyen tárgy akad, csak meg kell azokat jól keresni. Ezért rendelte el főhatóságunk, hogy értesítőinkben lehetőleg a tanítás és nevelés ügyével, az iskolával és annak környezetével szoros kapcsolatban álló tárgyakról közöljünk értekezéseket.

Jó programértekezést közölni mindenképpen hasznos dolog. Fogyatekosnak mondjuk tehát azt az értesítőt, amelyet disztelenül semmifele értekezés sem vezet be. Olyannak tűnik ez, mintha annak az iskolának sem szellemi, sem anyagi életében nem akadt volna semmi olyan momentum, amelyből az intézet közönségének tanulnia, vagy amelynek örvendenie kellene. Pedig ilyen eset iskoláink pezsgő életében nem lehetetlen. Vagy talán a szükséges költségek fedezetének a hiányát hozzák fel ennek okául? Ez sem állhat meg. Mert egy okos cikknek a közlésére mindig jut pénz. Vagy ha már igazán nem jutna, akkor is ajánlatosabb az értesítő más copfos közleményein rövidíteni, mint iskoláink kiadványát ettől a praktikus ékességétől megfosztani.

A hét státusi főgimnázium közül kettőnek az értesítője nem hoz értekezést: a gyulafehérvári és a marosvásárhelyi. A többi öt intézet programjának cikkei a főhatóságunk kívánta elvek figyelembe vételével készültek. Általában mondatjuk, hogy mind hasznos és tanulságos tárgyakról szólnak. A brassyói értesítőben Wasylkievicz Viktor dr. tanítványainak ajánlva az olvasás művészetét tárgyalja. Egészen helyén való cikk. Tartalmas útmutatója az önévelés egyik legfontosabb és egyúttal legveszedelmesebb eszközének: az olvasásnak. Rövid, élvezetes, itt-ott eleven és mindenképp tanulságos munka, csak valószínűleg igen gyorsan készült. Mellesleg fölemeljük itt: nagy baj az is némely helyen, hogy az értesítőben közlendő cikkek a megírására későn kéri föl az illetékes embereket. Egy kitűnő értesítői közleményről már az iskolai év elején kell említésnek



FIGYELEM!

„AIDA” VERGE és „BLUE STAR” CONTINENTAL

CIGARETTAPIROK CSAK AZ ITT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓIAK.
::: ÓVAKODJUNK ÉRTÉKTELEN UTÁNZATOKTÓL! :::



történnie és a cikkíróknak legalább a tanév közepén már szeretettel néki kell látnia a munkájának. A brassói értekezés különben mind ezen benyomás mellett semmi kívánni valót sem támaszthat a kritikusan. Talán a borzalmasságot iparszerűleg kidomborító rémregény és a divatos detektív regény ellen emelt tiltó szavakba bele kellett volna foglalni még az érzékies regényt is, mert ennek esetleg a legrombolóbb hatása. Általában a regényolvasást nem jó ajánlani az ifjaknak, mert hisz azt anélkül is megteszik, és ha ajánlunk, akkor legföljebb a jó regények címeivel ajánljuk a regények olvasását, amint azt igen találatos még is jegyzi az értekező. (15. l.) Ez tehát szorosan az értesítőbe való komoly cikk, amelyből nemesek a diákmesterek, hanem a szülők is okulhatnak.

A csíksomlyói értesítő az iskolai életből vett cikket hoz, amidőn közli Széchenyi István emlékezetét, Kassai Lajosnak április 8-án tartott ünnepi beszédét.

Hatásos, szép iskolai beszéd ez, mely főleg vallásos motívumaival és a nemzet belső ellenségeire való éles reámutatással igazán fölemelő, ünnepi hangulatot kelthetett; az ilyenre még késő éveiben is örömmel és nemes megindulással gondol az ünneplő ifjú. Másrészt az ilyen közlemény később értékes adat az intézet történetéhez.

Úgy az intézet ifjúságának, mint főképp az iskolát környező társadalomnak való tanulságos közleményt találunk a kézdivásárhelyi értesítőben. Ez Biró Lajosnak a r. k. pedagógiai társágában tartott felolvasása: Kézdivásárhely utcái és a magyar irodalom. Kár, hogy direkt az értesítő céljaira át nem dolgozta, illetőleg egyenesen nem ide írta. Az intézet helyének és a székelységnek nagy fiát megismertetni a tanulóval, mindenestre buzdító és nemesítő hatást von maga után.

Nagyobbzabású pedagógiai cikk van a Kolozsvári értesítő élén Rietly Károlytól: A középiskolai énektanítás kérdése a művészi nevelés szempontjából. Egész kis kódexe ez az értekezés ennek a szükségszerűen felvetett fontos kérdésnek. Alapos munka, amelyet úgy a szakember, a pedagógus, mint a tanulóifjak és azok szülei, egyszóval az iskola egész közönsége nagy haszonnal olvashat.

A székeljudvarhelyi értesítő élén Jaklovszky Dénes az alkohol ellenes küzdelem multját tanulságosan vizsgálja. Nagyon helyes és jól megválasztott tétel ez, amely ezen erdélyi társadalmunkat is annyira speciálisan érdeklő kérdést a tanulóifjak előtt a dicső régmúltak tárgyilagossá helyezi, amidőn rövidesen a történelmi adatok erejével bizonyítva előadja az alkoholelles küzdelem multját a kínaiaknál, a sumir és akkad népeknél, az aigyptosiaknál, Izrael népénél s végül a középiskolákban bővebben ismertett két nagy klasszikus nemzetnél: a görögöknél és a rómaiaknál.

Amint ezen vázlatos áttekintésből is láthatjuk, státusi fögimnaziumaink értesítői igen praktikus és tanulságos programértekezéseket közölnek, amelyek úgy az ilyenfajta közleményekkel szemben támasztható közérdeknek, mint a föhatóságunk kijelölte hasznos elveknek teljesen megfelelnek.

(kj.)

Szerkesztői üzenetek.

Borszék. Köszönet. De jó volna, ha más, érdekes híreket is meghallanánk és megküldenék!

Árvtutori hivatal. Nem lenne kegyes felvilágosítani a levél keletkezésének okáról és céljáról?

Köpec. Későn jött. Jövőben. Az údv. elment.

Nagy-szeben. Nekünk is feltűnt, hogy minő elegáns elhallgatással vettek tudomást arról a felsőbbbség. Pedig hát talán ők volnának a „primi doctores” vagy mi, még az iskolában is. Látod, azért irtuk, hogy jobb hallgatni és busulni.

A m. t. Cenzor véleménye a Glosszákhoz: További megjegyzéseket is tehetnek, de sokkal inkább tisztelem és szeretet önköket, semhogy erre vállalkozzam. Az eddigieket is csak tanulás és okulás kedvéért közérdekből irtam, de már további glosszákhoz semmi hajlandóságom. Pax vobis!

Pályázat.

A nagykászoni középponti római katolikus iskolához segédkantortanítói állásra augusztus húszonötödikéig pályázatot hirdetünk. Próba és választás húszonnyolcadikán délelőtt 10 órakor. Fizetés 1200 korona, lakás, kert, legeltetés, korpótlék. Kötelesség díjlevélben. Felszerelt kérések „Plébánia, Nagykászon (Csikmegye)” címre küldendők.

Iskolaszék.

A székelysztkirályi (Udvarhelym.) róm. kath. elemi iskolánál üresedésben lévő II. tanítói állásra pályázat hirdetettik. Jövedelem: tandíjból 280 kor., a község pénztárából 120. kor. államsegélyből 600 kor. és megfelelő korpótlék. Kötelessége: a rabizandó mindennapi és ismétlő iskolások tanítása és szükség esetén a kántor helyettesítése.

Pályázati határidő aug. 20.

Iskolaszék.

A karcfalvi róm. kath. iskolaszék tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalma: 1000 (ezer) korona törzsfizetés, 200 korona lakáspénz, 60 korona faáltalány, 40 korona faiskolakezelési járuléka a község pénztárából.

Kötelessége: Az iskolaszéki elnök által kijelölt osztályok tanítása, gyermekénekkar szervezése és vezetése. plébános akadályoztatása esetén a hittan tanítása.

Pályázatok augusztus 18-ig plébánoshoz küldendők.

Karcfalva, 1910. augusztus 2-án.

Dr. Kászonyi Alajos,
iskolaszéki elnök.Potovszky Ferenc,
iskolaszéki jegyző.

Magyarzsákod (Udvarhelym.) róm. kath. hitközség iskolaszéke a kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalmazás: a) 15 kalongya búza; értéke 32 kor. b) 15 kalongya zab, ért. 20 kor. c) 20 véka törökbuza, ért. 33 kor. d) 3 öl (régji) kemény tűzifa, ért. 60 kor. e) 30—31 tanköteles gyermek után tandíj 34 kor. f) 3 hold föld haszna 30

kor. g) stóla átlag 20 kor. h) vallás alaptól 103 kor. i) Horváth-féle alaptól 24 kor. j) Fogarasy-féle alaptól 48 kor., államsegélyből 696 kor., összesen 1100 korona és az arra jogosultaknak megfelelő korpótlék az államtól. Lakás: 2 szoba, konyha, kamra és gazdasági épületek.

Kötelesség: Az osztatlan I—VI. osztályú elemi népiskola önálló vezetése a püspöki tanterv szerint és lelkes irányítása mellett, a mikor Magyarzsákonon isteni tisztelet és más funkciók végeztetnek közreműködés. Pályázati határidő augusztus 31. Személyesen jelentkezők előnyben részesülnek. Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények iskolaszéki elnök címére küldendők.

Székelvécse, 1910. augusztus 3-án.

Kádár Mátyás,
iskolaszéki elnök.

Aki oly ujságokat vagy más iratokat olvas, melyeket vallásellenes emberek írnak, saját lelkén követ el öngyilkosságot. Stolz Albn.



Jóság,
ár és
súlyra

kell a szappan összehasonlításánál és bevásárlásánál ügyelni. A világ egy szappana sem éri el a

Schicht
szarvas
szappánát

minden jó tulajdonságában, tisztaságában, mosóképességében, lágyágában és olcsóságában.

A Dr. G. SCHMIDT fotórs és —
tisztiorvos fele

FÜLOLAJ

Gyorsan és alaposan gyógyít időszakos süketiséget, fülfájást, fülzúgást és nagyothallást még idült esetekben is. Egyszerű kapható üvege 4 K.
Torók József gyógyszerháza Budapest, Király-u. 12.

Dániel Imre „Diarium“=a.

(Folytatás.)

(Cont. pag. 99.) Quando in Choro Sancta Maria cantatur, pari artificio repente retrahitur velum, et tum primo thauaturga adparet. Manet ita conspicua, donec absolutis Lytaniis, decantata(ue) Antiphona, Sacerdos Orationem recitare incipiat, ad cuius initium demisso velo rursus contigitur, plenè autem ad Orationis coronidem clauditur. Hae Lytaniae viis quadrantis spatio durant.

Insoliti hujus ritus causam e Dominicano quodam hujus Basilicae Paenitentiaro percantanti mihi responsum (pag. 100.) fuit, per universam Italiam in more positum esse, ut Imagines miraculis clarae oppansis velis contegantur, neque semper fidelium oculis objiciantur. (In marg.: sed quibusdam duntaxat diebus pateant.) Cur autem istud fiat? ulterius indaganti; repositum est: ut tanto magis fidelium in tales Imagines pietas, ac devotio accendatur, quanto rarius eae ab illis conspiciantur. Subivit hic memoriam meam, quod Mabillonius in suo Italico Itinere scripsit: sibi nempe dum Neapoli versaretur, ejusmodi ritus a quibusdam Hollandicis Haereticis nomine superstitionis objectos fuisse. A se objectionem (In marg.: ut par erat) solutam esse. Se porro ea de re Neapoli ad quemdam Nobilem verba fecisse, hunc autem respondisse: Non decere, ut quod fidei domesticos aedificat, in gratiam exterorum, et segregum facile abrogetur. Fit autem haec portae apertio, Velique detractio in praedicta Basilica cum dignitate, et modestia, non cum iis ritibus, qui alibi in Italia observari dicuntur, non satis fortasse ad gravitatem religionis compositi.

VIII. In Ecclesia B. M. Virginis de anima, quae Teutoninae nationis est, rei Divinae interfui. Plena est haec Ecclesia Monumentis Sepulchralibus, illis, qui ex Natione germanice illic sepulti fuerunt, ad memoriam positus. Visuntur ibi duorum etiam Pontificum Romanorum (um) exuviae sepulchrali monumento exornatae, Clementis videlicet II, ante Pontificatum, Episcopi Bambergensis, et Hadriani VI. Ad Portam Sacristiae insigne etiam praeferat monumentum sepulchrale Lucae Holstenio Saxo—Hamburgensi Germano, Bibliothecae Vaticanae quondam Praefecto, à Cardinali Barberino positum. Jacent hic etiam cineres Comitis ab Harach, Romanae Rotae Auditoris, et Episcopi (pag. 101.) simul Nitriensis, elegantis lapide connecti.

Post prandium Burghesianam Villam, quae una ex praecipuis est Romanorum Procerum, extra portam Pinciam sitam perlustravi. Est illa à Cardinale quondam Scipione Burghesio, Pauli V. Pontificis Nepote constructa, à M. Antonio Burghesio ad majorem splendorem perducta. Inde ad Villam Mediceam, quae in Monte Pincio posita est, diversionem feci. Utraque haec Villa referta est status, in quibus tectum nihil est, quod pudor dicat tegendum esse.

IX. Jam nuper, quum ad Collegium Maronitarum invisissem, ab humanissimo hujus Collegii Rectore invitatus fueram, ut ipse etiam S. Maronis Abbatis festivitatem, quae hac die celebrari solet, mea praesentia decorare vellem. Missae igitur Maroniticae a Sacerdote hujus Nationis celebratae interfui. Is ante inchoatum Missae introitum vinum, et aquam in calicem infudit. Lecto Evangelio, quin Calicem adhuc detegat, ad lavandas manus accedit. Elevatio non fit post Consecrationem, sed paullo ante Communionem. Vestium sacrarum, quibus Latini

ritus sacerdotes utuntur, apud Maronitas etiam communis usus.

Audita Missa, a landato Rectore Jentaculo exceptus, atque eleganti S. Maronis Cupri in donum oblato cohonestatus fui. Viget Romae consuetudo, ut sacerdotes hospites celebrandae Missae causa ad illas Ecclesias accedentes, in quibus aut Ordinis festum agitur, aut Titularis Sancti memoria recolitur, praeter gratuitum jentaculum, Cuprum etiam ejusmodi Sancti in munus recipiant. Presbyteri pauperiores collecta successivè hujusmodi Cupra vendere, et eorum pretio suae suc- (pag. 102.) currere paupertati consueverunt.

Dupplici hac benevolentia cumulatus, veni ad lustrandos Bibliothecae Barbarinae forulos, quae hactenus à me visa nequaquam fuerat. Haec binis duntaxat per hebdomadam vicibus, diebus scilicet Lunae, et Jovis, et brevissimo tantum trium ante prandium horarum spatio publicae utilitati patere consuevit. Post Vaticanam, et Casanatensem, sive librorum numero spectato, seu elegantia aedificiorum) considerata jure proximum locum sibi vendicat. Sita est in Palatio, quod Praedestinense appellatur, Barbarinis Principibus proprio. Palatium a monte Quirinali non multum dissitum) situ, elegantia, picturis, signis, hortis, aliisque) rebus exquisitissimis inter praecipua censendum est. Platea infra Palatium Delphini nomine pro felici Ludovici Magni nativitate à Barbarinis Principibus Regno Galliae addictis instructa et salientibus fontibus ornata, nunc quoque Delphini vocabulum retinet.)

A. Bibliothecario, Presbytero saeculari, Viro latina(m) lingua(m) difficulter loquente, petii mihi quaequam e M. SS. Codicibus exhiberi, selegique, quae ad Historiam Concilii Tridentini spectant. Mabillonius dilaudat Codicem Actorum laudati Concilii ineditum, qui à Cardinale Gabriele Palaeoto exaratus est. Hunc ante alios requirenti (In marg.: post diuturnam indagationem) respondit Bibliothecarius: illum praesto amplius n(on) esse, sive quod furtiva manu sublatus sit, seu quod aliter à Bibliotheca abalienatus sit.

Hujus loco suppeditavit mihi alium Codicem M. SS. qui complectitur epistolas Caroli Visconti Episcopi di Ventimiglia Tridento ad Cardinalem Borromaeum de rebus ejusdem Concilii successive exaratas. Codex hic chartaceus, N(ume)ro 1345-to signatus (in folio) Paginae 1038. continet.

(Pag. 103.) Praemissis compluribus vacuis foliis, ita incipit:

Instructione à Monsignore Visconte per il Concilio di Trento. Pius Papa IV. Instructio haec usque ad paginam 12-mam pertingit. Finita Instructione, quae Viscontium docet, quid Venetiis, quid Mantuae, quid apud Patres Concilii exequi debeat, diversum opus sequitur.

Pagina 13-tia cum hoc titulo: Ragguaglio della Domanda dell'Imperadore Al Sacro Concilio di Trento per la Concessione dell'uso del Calice l'anno 1562.

Uterius Pagina 64-ta sequitur: Verba prolata a Billustrissim o, ac R(e-

verendissim)o D(omi)no Joanne Card. Morono, primo Presidente, et Legato Sacri Concilii Tridentini, in prima comparitione in Generali Congregatione die Martis 13-tia apr. 1563. Incipit haec adlocutio: Quo in status it Respublica Christiana.

Denique à Pag. 96. ad finem usque Codicis sunt epistolae Episcopi Visconti, quibus Cardinalem Borromaeum informat, quid in Concilio de Sessione in Sessionem agatur. Omnem fere epistolam cum osculo manus concludit. In omni pene epistola mentionem facit Episcopi Quinq(ue) Ecclesiensis.) Refert fortes illius dimicationes, quando de Reformatione tractatum fuit. Pag. 193. scripta epistola memorabilis est, in qua commemoratur, episcopum Quinq(ue) Ecclesiensem in Congregatione Patrum dixisse: Prius solis tenebras dispellendas esse, deinde stellarum. Alludens procul dubio: ad reformationem in Capite et membris faciendam. Hanc Propositionem Episcopi Quinq(ue) Ecclesiensis Viscontium non libertatem episcopalem, sed temeritatem, et audaciam in sua epistola appellat. Totus Codex est Italicus, demptis, quae latine citantur

(Pag. 104.) Primo hoc ad Bibliothecam Barbarinam aditu omne tempus in Codicis hujus scrutatione expletum est.

À prandiis revisi Villam Burghesianam, quam heri impediende frigore obiter duntaxat lustrare debueram. Villicus accipiendi honorarii fiducia, ad Palatium Hortense, magnificis picturis, splendidis status, aliisque) pretiosis rebus refertum, facilem mihi aditum permisit. Quidquid intra hoc Palatium ad attentionem dignum est, studioso oculo à me aspectum fuit. À Nudis Status, et picturis, quibus turget hoc Palatium, quantum licuit, removebam oculos. Magnifica inter alias Imagines est illa Susannae, quae eandem ad intentatum suae pudicitiae periculum reclamantem exprimit. Hermaphroditum jacentis statua omne pretium superare dicitur. In quodam exornatissimo denique hujus Palatii cubiculo, visuntur Burghesiorum omnium Imagines, peritissimis penicillis expressae. Has inter est et illa Pauli V. e Burghesio(um) familia oriundi.

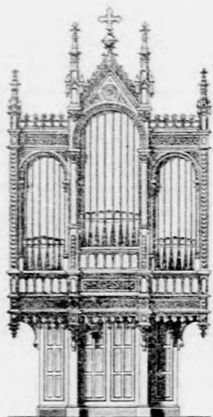
X. Antemeridianis horis in Bibliotheca Casanatensi, lectioni impensis, quod dein ad prandium usque supererat temporis, uti et totum pomeridianum tempus lustrandae insigni alteri Bibliothecae, quae in Collegio sapientiae collocata est, quaeve quaternis ante, duabus cum dimidia horis post prandium communi patet utilitati, huic inquam lustrandae consecravi. In nulla hactenus tam facilis mihi ad scrutandos loculos aditus indultus fuit, atque in ista Sapientiae. Bibliothecarum, homo juvenis, voluti continuo lateri meo adhaerebat, et ne quaerenti quidem significabat, adesse in hac Bibliotheca Codices etiam M. SS. numero quidem paucos, praestantia tamen commendabiles, magna reliquo- (Pag. 105.) rum parte ad Vaticanam translata. Quos primo hoc accessu meo inspexi, eorum adcuratam recensione(m) aliis diebus proferam.

1) Ma: Piazza Barberini.

1) Az illető pécsi püspök: Draskovich György.

BODA JÓZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPLOCÁN.



Van szerencsém a főiszt. papság és a m. t. egyháztanács szives tudomására bozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

teljesen újonnan rendeztem be, minek utána módomban áll a legnagyobb szabásu orgona építését is elvállalni. Bárminemű javításokat és átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközölök.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel
Boda József, orgona és harmonium-építő Csiktaplocán.

ALAPÍTVÁ 1898.

ALAPÍTVÁ 1898.

Magyar gyártmány.



Tudvalevő, hogy minden egyháznak tűzmentes szekrényt kell szereznie. Amely egyháznak még eddig nincs tűzmentes szekrénye, forduljon bizalommal ...

METEOR

pénzszekrény- és tresorgyárhoz

■■■■ Budapest, VI. Gömb-utca 59. ■■■■

Mintatelep V. Marokkoi-u. 4.,

hol a legegyszerűbbtől a legkomplikáltabb tűz és betörésmentes szekrények kaphatók.

Az Erdélyegyházmegyei központi alapítványi pénztár Gyulafehérvár, a Veszprémi püspökség és a Szent-István-Társulat Budapest stb. szállítói.

Arjegyék díjmentesen küldetik. ■■■■ Telefon 103-71.



Alapított 1840-ben, 1890-ben állami ezüst-éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott haranggyár, ARAD, Rakóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel igen tetemes súly és armetakarítás éretik el. p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyu harang hangja egy más regibb szerkezetű 460 kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű forgatható vasharang felszerelést, melyek a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyed, hogy egy gyermek is több harangot húzhat egyszerre.

Regi harangoknak ilyen forgatható könnyen húzható vasszerelésre való átalakítását, — repeat harangoknak ujravaló öntését vagy csekély felülízetés mellett való becserlését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák, pluvialek, volumok, baldachinmok, misztráns ruhák, zászlok, lobogók, karingek, albák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek —